

Posudek oponenta diplomové práce

Instituce: Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Název práce: Uplatňování mezinárodních lidskoprávních standardů v oblasti obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v České republice

Jméno studentky: Bc. Eliška Jírová, DiS.

Jméno vedoucí práce: PaedDr. Marie Vorlová

Jméno oponenta práce: JUDr. Daniel Bartoň, LL.M., Ph.D.

1 Struktura a obecná charakteristika práce

Předložená diplomová práce si klade za cíl posoudit, do jaké míry naplňuje Česká republika vybrané lidskoprávní standardy v oblasti obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Za tímto účelem nejprve představuje mezinárodněprávní normy a závazky, následně popisuje jejich provedení v českém právu a nakonec se zabývá jejich naplňováním v praxi.

Vzhledem k tomu, že je zvolené téma značně rozsáhlé, rozhodla se autorka práce hodnotit naplňování pouze několika standardů ze strany České republiky. Zdůvodnění této volby však nebylo náležitě vysvětleno a přesný rozsah práce byl jen obtížně uchopitelný. Autorka pak posuzované standardy rozdělila na *trestněprávní* a *lidskoprávní*, což nepovažuji za šťastné, neboť všechny vybrané standardy mají trestněprávní i lidskoprávní charakter; díky tomu práce ztratila na přehlednosti.

Čtivosti a přehlednosti práce škodí také její fragmentárnost: jednotlivé kapitoly tvoří samostatné celky, které nejsou příliš provázány. V úvodu kapitoly je uvedeno, čím se bude zabývat a na jejím konci je zpravidla shrnutí; chybí však stručné sdělení, kam jsme se v předchozím textu dostali a kam nás má následující kapitola posunout.

Autorka v práci dospěla k několika závěrům, které by mohly být užitečné v praxi. Ne vždy je však cesta k nim dostatečně argumentačně propracovaná a jasná. Není také vždy zřejmé, zda při formulaci závěrů dostatečně zohlednila zaběhlé způsoby daného odvětví a důvody pro jejich existenci (např. pokud jde o návrh na vypracování jednotného výkladu pojmů nucená práce a jiné formy vykořisťování).

2 Formální a jazyková stránka práce

Z formálně jazykového hlediska je práce napsána srozumitelně a s velmi malým množstvím pravopisných chyb. Vytknout lze nejednotné zpracování poznámek pod čarou, které někdy mají charakter celé věty (počáteční velké písmeno a tečka na konci), zatímco jiné začínají malým písmenem a nejsou zakončeny tečkou. Čísla označující poznámku pod čarou jsou pak v textu umístěna před interpunkční znaménko, což je na místě pouze v případě, že se odkaz vztahuje k části věty před interpunkčním znaménkem, nikoliv k větě či odstavci jako k celku. Se zkratkami není pracováno systematicky (např. *ESLP* je definován několikrát). V několika případech je také odkazováno na nesprávné nebo neexistující oddíly (např. odkaz na kapitolu 4 na straně 44 nebo odkaz na podkapitolu 7.3 na straně 61).

Ačkoliv nejde o práci obhajovanou na právnické fakultě, bylo by s ohledem na zvolené téma na místě používání adekvátní terminologie. Například spojení *právní legislativa* nedává smysl – je na místě spíše použití spojení *právní předpisy* nebo *právní normy*; české právo rozlišuje mezi *trestním zákonem* a *trestním zákoníkem* – to že si autorka tohoto rozdílu nevšimla ji pak přivedlo k dalším chybám, neboť jde o dvě odlišné právní normy; *rozsudek* je pouze jeden z druhů *soudních rozhodnutí*, mezi které patří také *usnesení*, *nálezy* a další; soudy není vhodné zahrnovat pod Ministerstvo spravedlnosti ČR (strana 48), neboť jde v právním státě o samostatnou a nezávislou moc (pod ministerstvo spadá pouze výkon administrativy soudů).

3 Zdroje a literatura

Práce vychází z řady českých odborných zdrojů, dokumentů veřejné zprávy, právních předpisů a soudních rozhodnutí. S ohledem na zvolené téma chybí výraznější zastoupení zahraniční literatury.

Ke kvalitnějšímu zpracování tématu a přesnějšímu vyjadřování by rovněž přispělo využití běžně dostupné komentářové literatury (především komentáře k Listině základních práv a svobod a komentářů k jednotlivým trestním předpisům). K lepšímu uchopení zákazu nucených prací v českém kontextu by rovněž pomohlo studium nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/12 ze dne 27. listopadu 2012 (veřejná služba nezaměstnaných).

Autorka zmínila, že při psaní práce čerpala z vlastních zkušeností při práci pro neziskovou organizaci *La Strada*. Osobní zapojení v souvislosti s pojednávaným tématem se promítlo velmi pozitivně do obsahu práce; zároveň však vedlo k systematickému porušování akademické zásady, že každé tvrzení musí být podloženo odkazem na relevantní zdroj či zdroje. V řadě případů bylo možné odkazy na zdroje jednoduše doplnit, neboť jde o informace snadno dostupné na internetu (např. informace o činnosti neziskových organizací, texty všelikých dokumentů, mediální informace o kauze *stromkaři*). V případě zdrojů, které nejsou veřejně dostupné (a tedy jednoduše ověřitelné) by bylo vhodné zahrnout tyto dokumenty do příloh práce (např. anonymizované trestní ozámení nebo přepis rozhovorů se zmocněnci poškozených) nebo uvést dostatek identifikačních údajů, podle kterých by bylo možné dané informace dohledat a ověřit (např. data a spisové značky dokumentů nebo jména právních zástupců; snaha o ochranu zdrojů v těchto případech zpravidla není na místě, neboť jde o informace jednoduše dohledatelné v médiích nebo v databázích soudních rozhodnutí).

Při práci s mezinárodními smlouvami by bylo na místě užití oficiálních databází OSN a Rady Evropy.¹ Kdyby autorka tyto zdroje použila, zjistila by, že k podpisu Úmluvy o opatřeních proti obchodování s lidmi již ze strany České republiky došlo, a to 2. května 2016. Obdobné platí pro využívání oficiální databáze rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.²

Při citaci soudních rozhodnutí a dalších právních dokumentů by bylo vhodné vycházet z formátu běžného v odborné právní literatuře (v tomto ohledu stačí načíst instrukce několika českých právních časopisů). Vzhledem k tomu, že soudní rozhodnutí jsou zpravidla dostupná v řada databází, není třeba uvádět URL, datum či místo publikace, ale název soudu (popř. senátu), spisovou značku (či číslo jednací) a datum rozhodnutí.

V případě protokolů (jako je třeba *Palermský protokol*) je třeba v prvé řadě pamatovat na to, že protokol se vždy vztahuje k nějaké mezinárodní úmluvě, kterou určitým způsobem doplňuje či rozšiřuje. Je proto třeba u první zmínky protokolu (než je zavedena zkratka) uvést, k jaké úmluvě se vztahuje.

4 Závěr a hodnocení

I přes výše uvedené připomínky považuji předloženou práci za poměrně zdařilou a způsobilou k obhajobě. Navrhuji klasifikaci *dobře (C)*.

5 Otázky k obhajobě

K zamyšlení a k diskusi při obhajobě navrhuji následující otázky:

- Jak hodnotíte činnost Rady Evropy a Evropské unie v oblasti obchodování s lidmi? Jaké jsou důsledky toho, když Česká republika adekvátně neprovede normy a závazky vyplývající z mezinárodního a evropského práva (jako např. v situaci, na kterou upozorňujete na straně 46)?

¹United Nations Treaty Collection dostupná na <https://treaties.un.org/> a Council of Europe Treaty Office dostupná na <http://www.coe.int/en/web/conventions/home>.

²Databáze HUDOC je dostupná na: <http://hudoc.echr.coe.int>.

- Jaký je smysl zastupování poškozeného (oběti trestného činu obchodování s lidmi) zmocněncem v trestním řízení? Kdo má oběti poskytovat psychickou oporu? Má oběť nárok na finanční pomoc od státu?
- Jaký praktický význam má (může mít) zákon o trestní odpovědnosti právnických osob při stíhání obchodování s lidmi?
- Jaký je rozdíl v závaznosti stanovisek ministerstva a soudních rozhodnutí? Jaký je význam literatury a judikatury při výkladu neurčitých právních pojmů jako je *nucená práce*, *zneužití tísně* nebo *zneužití závislosti*?
- Jaké negativní dopady má praxe překvalifikování skutku na jiný trestný čin než obchodování s lidmi?
- České právní úpravě vytýkáte, že nemá samostatný trestný čin nucené práce. Jak byste si představovala jeho zavedení a k čemu by to bylo dobré?

V Praze dne 2. září 2016

Daniel Bartoň